

HE 106/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen sekä lentoliikennesopimuksen soveltamisesta tehdyn lisäsopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy 16. ja 21.6.2011 allekirjoitetun Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen (liittymissopimus) sekä 16. ja 21.6.2011 allekirjoitetun Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lisäsopimuksen Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta (lisäsopimus). Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy lait liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen voimaansaattamisesta.

Sopimukset ovat luonteeltaan sekasopimuksia, joiden osapuolina ovat sekä EU että sen jäsenvaltiot. Sopimusten määräykset kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy sopimukset siltä osin kuin sopimusten määräykset kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Amerikan yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus (EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus) allekirjoitettiin 25. ja 30.4.2007. Sopimusta on sovellettu väliaikaisesti 30.3.2008 alkaen. Sopimusta on muutettu 24.6.2010 allekirjoitetulla pöytäkirjalla. Pöytäkirjaa on sovellettu väliaikaisesti sen allekirjoituspäivästä lähtien. Sopimuksessa määrätään kolmansien maiden liittymisestä sopimukseen. Norjan ja Islannin liittyminen sopimukseen on toteutettu liittymissopimuksella ja lisäsopimuksella.

Liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen tarkoituksena on luoda yhä kattavammat lentoliikennesuhteet EU:n, Yhdysvaltojen, Islannin ja Norjan välille. Sopimusten tarkoituksena on varmistaa, että ilmailualan yhteiset markkinat Euroopassa sekä EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä lentoliikennesopimuksessa vahvistettu Atlantin ylittävien lentojen sääntelykehys ovat johdonmukaiset keskenään. Sopimuksilla tavoitellaan taloudellista etua lentoyhtiöille ja kuluttajille EU:ssa.

Esitykseen sisältyy lakiehdotukset sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksilla säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimusten kanssa. Liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen voimaantulon edellytyksenä on, että kaikki sopimusten osapuolet ratifioivat sopimukset. Sopimukset eivät ole vielä tulleet kansainvälisesti voimaan. Hallituksen esityksen tavoitteena on saada sopimuksille eduskunnan hyväksyntä ja voimaansaattaa sopimukset Suomen osalta. Kyseinen kansallinen hyväksyminen on edellytys sopimusten kansainväliselle voimaantulolle. Eduskunta on hyväksynyt EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta helmikuussa 2008. Eduskunta on lisäksi hyväksynyt EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan soveltamisesta toukokuussa 2013.

Liittymissopimus tulee voimaan myöhäisimpänä seuraavista ajankohdista: 1) EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen voimaantulopäivänä, 2) EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan voimaantulopäivänä tai 3) kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki liittymissopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Lisäsopimus tulee voimaan joko kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona osapuolten välisen noottienvaihdon, jolla on vahvistettu, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt on saatettu päätökseen, viimeisin nootti on päivätty, tai liittymissopimuksen voimaantulopäivänä, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

HE 106/2019 vp

EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan 5 kohdan mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää unionin tekemän sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta ennen sen voimaantuloa. Liittymissopimusta ja lisäsopimusta sovelletaan neuvoston päätöksen mukaisesti väliaikaisesti ja täysimääräisesti allekirjoituspäivästä 21.6.2011 lähtien, kunnes sopimusten tekemistä varten tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Sopimuspuolet soveltavat sopimuksia väliaikaisesti niiden voimaantuloon saakka siinä määrin kuin se on kansallisen lainsäädännön nojalla mahdollista. Valtioneuvoston asetuksilla voitaisiin säätää, että lakeja sopimusten voimaansaattamisesta sovelletaan ennen sopimusten kansainvälistä voimaantuloa.

HE 106/2019 vp

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta.....	4
1.2 Valmistelu.....	5
2 Sopimuksen tavoitteet.....	6
3 Keskeiset ehdotukset.....	7
4 Esityksen vaikutukset	8
5 Lausuntopalaute.....	8
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	9
7 Voimaantulo	13
8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	13
9 Toimeenpano ja seuranta	13
10 Suhde muihin esityksiin.....	14
LAKIEHDOTUKSET	17
1. Laki lentoliikenteestä Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä tehdystä sopimuksesta....	17
2. Laki Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä tehdystä lisäsopimuksesta.....	18
SOPIMUSTEKSTIT	19
LISÄSOPIMUS	28
LIITTYMISSOPIMUKSEN LIITE	35

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

EU:n nykyistä ulkosuhdepolitiikkaa linjaavat EU:n tuomioistuimen vuonna 2002 antamat niin sanotut Open Skies -tuomiot (asiat C-466/98, C-467/98, C-468/98, C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 ja C-476/98). Tuomiot velvoittivat muuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliset kahdenväliset lentoliikennesopimukset unionin oikeuden mukaisiksi. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus tehtiin edellä mainittujen Open Skies -tuomioiden vaatimusten pohjalta. Lentoliikennesopimuksia tehdään yhä enenevässä määrin suoraan unionin ja kolmansien maiden kesken toteuttaen muun muassa parempien markkinoillepääsymahdollisuuksien, tasapuolisten kilpailuedellytysten sekä sääntelyn lähentämisen tavoitteita.

Komissiolle myönnettiin vuonna 1996 valtuudet aloittaa Euroopan yhteisön puolesta neuvottelut Yhdysvaltojen kanssa yhteisen lentoliikennealueen luomiseksi. Tämä mandaatti ei kuitenkaan sisältänyt valtuutta neuvotella liikenneoikeuksista, hinnoittelusta tai kapasiteetin sääntelystä, jotka ovat yleensä lentoliikennesopimusten keskeisimpiä elementtejä. Laajemman neuvottelumandaatin neuvosto myönsi komissiolle 5.6.2003 Open Skies -tuomioiden jälkeen. Neuvottelut Yhdysvaltojen kanssa aloitettiin välittömästi ja saatiin kaikkiaan 11 neuvottelukierroksen jälkeen päätökseen Brysselissä 2.3.2007, jolloin lentoliikennesopimus parafoitiin. Neuvosto teki 25.4.2007 päätöksen 2007/339/EY sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta. Sopimus allekirjoitettiin Brysselissä ja Washingtonissa 25. ja 30.4.2007. Sopimusta on sovellettu väliaikaisesti 30.3.2008 alkaen.

EU:n ja Yhdysvaltojen välisellä lentoliikennesopimuksella tähdättiin lentoliikennemarkkinoiden asteittaiseen avaamiseen. Muun muassa liikenneoikeuksia, lentoreittejä ja lentojen hinnoittelua koskevia rajoituksia poistettiin. Sopimuksella korvattiin jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltojen väliset kahdenväliset lentoliikennesopimukset. Kahdenvälisistä sopimuksista voimassa on kuitenkin marraskuussa 2000 lentoturvallisuuden edistämisestä Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehty sopimus (SopS 47/2001). Lentoturvallisuussopimuksessa ei sovi liikenneoikeuksista, vaan se sisältää määräyksiä lähinnä siviili-ilmailutuotteiden, huoltoyritysten sekä ilmailualan koulutusorganisaatioiden hyväksymiseen ja valvontaan liittyvien toimien vastavuoroisesta tunnustamisesta sopimuspuolten välillä.

EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen toisen vaiheen neuvottelut järjestettiin 23.-25.3.2010, jolloin EU:ta ja sen jäsenvaltioita sekä Yhdysvaltoja edustaneet valtuuskunnat kokoontuivat Brysselissä neuvotelemaan sopimuksen muuttamista koskevasta pöytäkirjasta. Pöytäkirja allekirjoitettiin Luxemburgissa 24.6.2010. Pöytäkirjan tarkoituksena oli varsinaisen sopimuksen tavoin edistää yhtäläistä markkinoille pääsyä, tasapuolisia kilpailuedellytyksiä sekä sääntelyn lähentämisen tavoitteita. Pöytäkirjan avulla parannettiin lentoyhtiöiden vaatimuksenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomaisselvitysten vastavuoroista tunnustamista. Myös pöytäkirjaa on sovellettu väliaikaisesti sen allekirjoituspäivästä lähtien.

EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä lentoliikennesopimuksessa todetaan, että kyseessä on ensimmäisen vaiheen sopimus, ja sopimuspuolten tavoitteeksi linjattiin neuvottelujen jatkaminen yhä kattavamman ja liberaalimman sopimuksen aikaansaamiseksi. Sopimuksessa määrätään kolmansien maiden liittymisestä lentoliikennesopimukseen. Sopimuksen 18 artiklan 5 kohdan mukaan sopimuspuolten yhteisenä tavoitteena on maksimoida hyödyt kuluttajien, lentoyhtiöiden, työntekijöiden ja yhteisöjen näkökulmasta Atlantin molemmin puolin ulottamalla sopimus koskemaan kolmansia maita. Lisäksi lentoliikennesopimuksen 18 artiklan 5 kohdassa kehoitetaan kyseisen sopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti perustettua sekakomiteaa laatimaan ehdotus edellytyksistä ja menettelyistä, jotka olisivat tarpeen kolmansien maiden sopimukseen liittymistä varten.

1.2 Valmistelu

Sopimusten valmistelu

Norja ja Islanti esittivät vuonna 2007 virallisen pyynnön EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen lentoliikennesopimukseen liittymisestä. Islannin ja Norjan liittymisestä keskusteltiin useissa sekakomitean kokouksissa ja jäsenvaltioiden kanssa pidetyissä epävirallisissa teknisissä kokouksissa. Kokouksia valmisteltiin neljässä neuvoo-antavan foorumin kokouksessa, joissa olivat edustettuina lentoliikenteen harjoittajat, lentoasemat ja työntekijäjärjestöt. Jäsenvaltioiden ja sidosryhmien huomautukset otettiin asianmukaisesti huomioon valmisteltaessa sekakomitean kokouksessa esitettyä unionin kantaa. EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen mukaisesti perustettu sekakomitea laati 16.11.2010 pidetyssä kokouksessaan ehdotuksen Islannin ja Norjan liittymisestä sopimukseen. Valmistelun lopputuloksena laadittiin Norjan ja Islannin liittymistä koskeva sopimus, sekä unionin, Norjan ja Islannin välisiä sisäisiä järjestelyjä koskeva lisäsopimus.

Komissio antoi 2.5.2011 ehdotuksen neuvoston päätökseksi (KOM (2011) 239 lopullinen) allekirjoittaa ja soveltaa väliaikaisesti Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välistä lentoliikennesopimusta (liittymissopimus) sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välistä lisäsopimusta Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta (lisäsopimus). Neuvosto hyväksyi unionin puolesta ja yhdessä neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden kanssa liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen allekirjoittamisen ja väliaikaisen soveltamisen 16.6.2011 (päätös 2011/708/EU). Sopimukset allekirjoitettiin Luxemburgissa ja Osllossa 16. ja 21.6.2011. Päätöksen 3 artiklassa säädetään sekä liittymissopimuksen että lisäsopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta allekirjoituspäivästä 21.6.2011 alkaen. Kumpaakin sopimusta sovelletaan kyseisestä päivämäärästä alkaen väliaikaisesti ja täysimääräisesti, kunnes sopimusten tekemistä varten tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen.

Unionin tuomioistuin kumosi asiassa C-28/12, komissio v. neuvosto, 28.4.2015 antamassaan tuomiossa päätöksen 2011/708/EU, mutta pysytti sen vaikutukset ”siihen saakka, kunnes kohdullisessa ajassa tämän tuomion julistamispäivästä tulee voimaan uusi päätös, joka Euroopan unionin neuvoston on annettava EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 218 artiklan 5 ja 8 kohdan nojalla”. Tuomioistuin totesi, että riidanalainen päätös annettiin menettelyssä, johon sisältyy neuvoston omaan päätöksentekomenettelyyn kuuluvia seikkoja ja hallitustenvälisiä seikkoja. Se katsoi, että riidanalainen päätös ei ole SEUT 218 artiklan 2, 5 ja 8 kohdan eikä SEU 13 artiklan 2 kohdan mukainen. Komission alkuperäinen ehdotus (KOM (2011) 239 lopullinen) hyväksyttiin täysin SEUT-sopimuksen 218 artiklan 2, 5 ja 8 kohdan mukaisesti, mutta komissio katsoi ehdotuksen uusimisen olevan tarpeen. Muutettu ehdotus neuvoston päätökseksi annettiin 6.9.2016 (KOM (2016) 552 lopullinen).

Kansallinen valmistelu

Siltä osin kuin sopimusten määräykset kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan, sekasopimus edellyttää jäsenvaltion valtiosäännön mukaista päätöstä sopimuksen allekirjoittamisesta ja siihen sitoutumisesta. Siltä osin kuin sopimusmääräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, tarvitaan neuvoston päätös sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä. Sekasopimuksen allekirjoittavat sekä unionin että jäsenvaltioiden edustajat.

EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen sopimusneuvotteluista on annettu eduskunnalle selvitys alkuperäisen mandaattiehdotuksen pohjalta E-kirjelmällä E 16/1996 vp. E-jatkokirjelmät annettiin ensimmäisen vaiheen sopimuksen mandaattiehdotusten yhteydessä vuonna 2003 sekä saavutetusta neuvottelutuloksesta vuonna 2007 (EJ 5/2007). Suuri valiokunta yhtyi kirjelmässä esitettyyn valtioneuvoston kantaan liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon mukaisesti. Tasavallan presidentti myönsi sopimuksen allekirjoitusvaltuudet 13.4.2007. Sopimus annettiin eduskunnan hyväksyttäväksi hallituksen esityksellä 21.12.2007 (Hallituksen

HE 106/2019 vp

esitys eduskunnalle Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Amerikan yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, HE 170/2007 vp). Eduskunta hyväksyi sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 22.2.2008. Tasavallan presidentti vahvisti lain (142/2008) sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 7.3.2008. Tasavallan presidentin asetuksella, joka annettiin 28.3.2008, säädetään sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain väliaikaisesta soveltamisesta. Tasavallan presidentin asetuksella säädetään, että EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettua lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa 30.3.2008 alkaen (SopS 41/2008).

Tasavallan presidentti myönsi EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan allekirjoitusvaltuudet 11.6.2010. Pöytäkirja annettiin eduskunnan hyväksyttäväksi hallituksen esityksellä 11.4.2013 (Hallituksen esitys eduskunnalle Amerikan yhdysvaltojen sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, HE 39/2013 vp). Eduskunta hyväksyi pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan soveltamisesta 14.5.2013. Tasavallan presidentti vahvisti lain (533/2013) pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan soveltamisesta 28.6.2013. Valtioneuvoston asetuksella, joka annettiin 24.10.2013, säädetään pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan soveltamisesta annetun lain väliaikaisesta soveltamisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, että pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan soveltamisesta annettua lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen pöytäkirjan kansainvälistä voimaantuloa 24.6.2010 alkaen (SopS 5/2014).

EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen laajentamisesta koskemaan Islantia ja Norjaa on annettu E-jatkokirje eduskunnalle 22.5.2009 (EJ 12/2009 vp). Tasavallan presidentti myönsi liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen allekirjoitusvaltuudet 10.6.2011.

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot sopimusten kannalta keskeisiltä ministeriöiltä ja sidosryhmiltä. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet> tunnuksella LVM039:00/2019.

2 Sopimuksen tavoitteet

Liittymissopimuksen määräyksillä EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus laajennetaan koskemaan soveltuvin osin Islantia ja Norjaa. Liittymissopimuksen 2 artiklan mukaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen määräyksiä sovelletaan Islantiin ja Norjaan siten kuin ne olisivat EU:n jäsenvaltioita, joten Islannilla ja Norjalla on samat oikeudet ja velvoitteet kuin jäsenvaltioilla kyseisen sopimuksen nojalla. Liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen tavoitteena on luoda yhä kattavammät lentoliikennesuhteet EU:n, Yhdysvaltojen, Islannin ja Norjan välille. Sopimuksilla tavoitellaan taloudellista etua lentoyhtiöille ja kuluttajille EU:ssa. Lentoliikennesopimuksen 18 artiklan 5 kohdan mukaan sopimuspuolten yhteisenä tavoitteena on maksimoida hyödyt kuluttajien, lentoyhtiöiden, työntekijöiden ja yhteisöjen näkökulmasta Atlantin molemmin puolin ulottamalla sopimus koskemaan kolmansia maita.

Liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen tavoitteena on edistää yhtäläistä markkinoille pääsyä, tasapuolisia kilpailuedellytyksiä sekä sääntelyn lähentämisen tavoitteita. Sopimuksilla varmistetaan johdonmukainen sääntelykehys lennoille Yhdysvaltojen ja EU:n lentoliikenteen sisämarkkinoiden, mukaan lukien Islanti ja Norja, välillä. Sopimuksilla pyritään varmistamaan erityisesti se, että EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimus on yhdenmukainen Skandinavian yhteisen lentoliikennepolitiikan kanssa. Sopimusten tarkoituksena on varmistaa, että ilmailualan yhteiset markkinat Euroopassa sekä EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimuksessa vahvistettu Atlantin ylittävien lentojen sääntelykehys ovat johdonmukaiset keskenään.

HE 106/2019 vp

EU:n ja Yhdysvaltojen välisellä lentoliikennesopimuksella on luotu kaikille unionin lentoliikenteen harjoittajille yhdenmukaiset markkinoille pääsyn edellytykset. Lentoliikennesopimuksessa on vahvistettu uusia unionin tason järjestelyjä, joilla säädellään Atlantin ylittävää lentoliikennettä ja jotka ovat korvanneet yksittäisten jäsenvaltioiden tekemät aiemmat järjestelyt. Sopimuksella on vahvistettu uusia järjestelyjä EU:n ja Yhdysvaltojen väliselle sääntely-yhteistyölle aloilla, jotka ovat tärkeitä Atlantin ylittävän lentoliikenteen turvallisuudelle, ilmailun turvaamiselle ja lentoliikenteen tehokkaalle toiminnalle. Islanti ja Norja ovat ottaneet käyttöön unionin säännösten kokonaisuudessaan ilmailupolitiikassa sekä kuuluvat Euroopan yhteiseen ilmailualueeseen. Islannin ja Norjan mukaantulolla EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen lentoliikennesopimukseen varmistetaan, että kaikkien EU:n säännöstöä noudattavien eurooppalaisten lentoliikenteen harjoittajien liikennöinti Atlantin yli tapahtuu yhdenmukaisen kehyksen puitteissa. Sopimuksilla taataan myös EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimuksen kahdenvälisyyden säilyminen.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus on poistanut pääosin kaupalliset esteet lennoilta minkä tahansa EU:ssa sijaitsevan paikan ja Yhdysvalloissa sijaitsevan paikan välillä. Yhdysvallat on lisäksi myöntänyt EU:n lentoyhtiöille niin sanotut seitsemännen vapauden oikeudet liikennöidä Yhdysvaltojen ja EU:n ulkopuolisten Euroopan yhteisen ilmailualueen (ECAA) maiden kuten Norjan ja Islannin välillä. Norjan ja Islannin liittymisellä EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen lentoliikennesopimukseen liikennettä vapautetaan edelleen. EU:n lentoliikenteen harjoittajilla ei ennen liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen tekemistä ollut oikeutta liikennöidä Norjan ja Islannin sekä kolmansien maiden välillä. Norjalaisilla ja islantilaisilla lentoliikenteen harjoittajilla ei vastaavasti ollut oikeutta liikennöidä EU:n ja Yhdysvaltojen välillä.

Islannin ja Norjan liittymisen EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen lentoliikennesopimukseen on katsottu voivan toimia esikuvana maiden liittymiselle muihin unionin lentoliikennesopimuksiin.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lisäsopimuksen Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta. Esitys sisältää myös ehdotukset niin sanotuiksi blankettilaeiksi, joilla saatetaan voimaan sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy sopimukset siltä osin kuin sopimusten määräykset kuuluvat Suomen toimivaltaan. Kansallinen hyväksyminen on edellytys sopimusten kansainväliselle voimaantulolle.

Liittymissopimusta koskevan lain 1 §:ssä määrättäisiin, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimusmääräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lain 2 §:ssä määrättäisiin, että sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä soveltamisesta ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lain 3 §:ssä määrättäisiin, että lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi lain 3 §:ssä määrättäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

Lisäsopimusta koskevan lain 1 §:ssä määrättäisiin, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimusmääräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lain 2 §:ssä määrättäisiin, että sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä soveltamisesta ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lain 3 §:ssä määrättäisiin, että lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi lain 3 §:ssä määrättäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

HE 106/2019 vp

Liittymissopimusta ja lisäsopimusta sovelletaan neuvoston päätöksen mukaisesti väliaikaisesti ja täysimääräisesti allekirjoituspäivästä 21.6.2011 lähtien, kunnes sopimusten tekemistä varten tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Sopimuspuolet soveltavat sopimuksia väliaikaisesti niiden voimaantuloon saakka siinä määrin kuin se on kansallisen lainsäädännön nojalla mahdollista.

4 Esityksen vaikutukset

Norjan ja Islannin liittyminen EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen lentoliikennesopimukseen ei vaikuta sääntelykehikseen Euroopan yhteisellä ilmailualueella. Liittymissopimuksella ja lisäsopimuksella ei luoda EU:n ilmailuviranomaisille eikä EU:n teollisuudelle uusia velvoitteita. Sopimuksilla luodaan uusia oikeuksia EU:n lentoliikenteen harjoittajille ja varmistetaan, että EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimus on johdonmukainen Skandinavian yhteisen lentoliikennepoliittikan kanssa. Liittymissopimuksella ja lisäsopimuksella luodaan yhä kattavimmat lentoliikennesuhteet EU:n, Yhdysvaltojen, Islannin ja Norjan välille. Sopimuksilla varmistetaan, että ilmailualan yhteiset markkinat Euroopassa sekä EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimuksessa vahvistettu Atlantin ylittävien lentojen sääntelykehys ovat johdonmukaiset keskenään.

Kattavista lentoliikennesuhteista ja sääntelykehiksen johdonmukaisuudesta koituu taloudellista etua lentoyhtiöille ja kuluttajille EU:ssa. Sopimukset tehostavat kilpailua entisestään lentoliikennemarkkinoilla, mikä lisää lentoliikennepalvelujen tarjontaa ja kysyntää. Lentoliikennemarkkinoiden tehostumisesta hyötyvät sekä kuluttajat että lentoyhtiöt.

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja sisältää yhteistyövelvoitteita kansainvälisen ilmailun ympäristövaikutusten rajoittamiseksi tai vähentämiseksi taloudellisesti järkevällä tavalla. Pöytäkirjalla osapuolet vahvistavat tasapainotetun toimintamallin periaatteeseen sitoutumisen. Pöytäkirja sisältää määräyksiä meluun perustuvien toimintarajoitusten asettamisesta lentoasemille, joilla on kalenterivuodessa yli 50 000 siviilikäytössä olevien ääntä hitaammin lentävien suihkukoneiden operaatiota.

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä kansallisen tason organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Väylävirastolta, Liikenne- ja viestintävirastolta sekä lentoliikenneverkoston jäseniltä. Lentoliikenneverkostoon kuuluu jäseniä puolustusministeriöstä, sisäministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Suomen pysyvästä edustustosta EU:ssa, Keskuskauppakamarista, Business Finland Oy:stä, Finavia Oyj:stä, Rajavartiolaitoksesta, Finnair Oyj:stä, Nordic Regional Airlines Oy:stä, Air Navigation Services Finland Oy:stä, Board of Airline Representatives in Finlandista ja Kuluttajaliitto ry:stä.

Ulkoministeriö esitti launnessaan lakitekniisiä korjausehdotuksia esityksen pääasialliseen sisältöön, hyväksymisponteen ja voimaansaattamislakiin. Ulkoministeriön esittämät täsmennysehdotukset on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi launnessaan, että sopimukset luovat puitteita kehittää lentoliikennettä sopimusosapuolten välille sekä edistää tervetulleella tavalla maiden välisiä yhteyksiä. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi, että lentoliikenteen kasvu lisää ilmastopäästöjä etenkin herkällä arktisella alueella.

Finnair Oyj totesi launnessaan kannattavansa esitystä.

Business Finland Oy totesi launnessaan pitävänsä esitystä hyödyllisenä. Launnessa kiinnitettiin huomiota siihen, että esityksen kohdassa 2 todetaan, että sopimuksilla pyritään varmistamaan erityisesti se, että EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimus on yhdenmukainen Skan-

HE 106/2019 vp

dinavian yhteisen lentoliikennepolitiikan kanssa, vaikka Suomi ja Islanti eivät ole osa Skandinaviaa. Muutetussa komission ehdotuksessa neuvoston päätökseksi liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta on käytetty käsitettä Skandinavian yhteinen lentoliikennepolitiikka, minkä vuoksi samaa käsitettä käytetään myös hallituksen esityksessä.

Liikenne- ja viestintävirasto totesi lausunnossaan suhtautuvansa myönteisesti hallituksen esityksen tavoitteisiin ja pitävänsä sopimusten hyväksymistä ja voimaansaattamista tarpeellisena. Liikenne- ja viestintävirastolla on ollut mahdollisuus osallistua hallituksen esityksen valmisteluun, ja liikenne- ja viestintäministeriö on ottanut valmistelussa huomioon viraston aiemmin esille tuomat näkökohdat.

Muilla lausuntopyynnön saaneilla ei ollut lausuttavaa esityksestä.

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Norjan ja Islannin liittyminen EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen lentoliikennesopimukseen on toteutettu kahdella eri sopimuksella. Liittymissopimuksen määräyksillä EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus on laajennettu koskemaan soveltuvin osin Islantia ja Norjaa. Lisäsopimuksella säädetään menettelyistä, joiden mukaisesti voidaan tarvittaessa päättää miten EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 21 artiklan 5 kohdan mukaiset toimenpiteet toteutetaan. Lisäksi lisäsopimuksessa säädetään menettelyistä, joiden mukaisesti Islanti ja Norja osallistuvat lentoliikennesopimuksen 18 artiklan nojalla perustettuun sekakomiteaan ja lentoliikennesopimuksen 19 artiklan mukaiseen välimiesmenettelyyn. Lisäsopimuksen menettelyillä varmistetaan tarvittava yhteistyö, tiedonkulku ja kuulemiset ennen sekakomitean kokouksia. Lisäksi menettelyillä varmistetaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen tiettyjen määräysten täytäntöönpano, mukaan lukien lentoturvallisuutta, ilmailun turvaamista, liikenneoikeuksien myöntämistä ja peruuttamista sekä valtion tukia koskevat määräykset. Sopimukset eivät edellytä muutoksia Suomen kansalliseen lainsäädäntöön.

Liittymissopimus

Sopimuksen johdannossa sopimuksen osapuolet toteavat haluavansa muun muassa edistää selaista kansainvälistä ilmailujärjestelmää, joka perustuu lentoyhtiöiden keskinäiseen kilpailuun markkinoilla. Osapuolet toteavat haluavansa helpottaa kansainvälisten lentoliikennemahdollisuuksien laajenemista. Osapuolet toteavat haluavansa, että lentoliikenteen kaikki sektorit hyötyvät markkinoiden vapauttamista koskevasta sopimuksesta. Osapuolet toteavat aikovansa toimia voimassa olevilla sopimuksilla luodun kehyksen pohjalta tavoitteena avata markkinoille pääsy ja maksimoida hyödyt kuluttajille, lentoyhtiöille, työntekijöille ja yhteisöille Atlantin molemmin puolin.

Markkinoillepääsystä on säädetty seuraavissa EU-säädöksissä: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004 lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1008/2008 lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä (ns. lentoliikenneasetus); Neuvoston asetus lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä (ETY) N:o 95/93 (ns. slot-asetus); ja neuvoston direktiivi pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lento-asemilla 96/67/EY (ns. maahuolintadirektiivi). Siviili-ilmailua koskevista säännöistä on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta ((EU) N:o 2018/1139, EASA-asetus).

1 artikla. Määritelmä. Sopimuksen 1 artiklassa määrätään, että liittymissopimuksen osapuolilla tarkoitetaan Yhdysvaltoja, EU:ta ja sen jäsenvaltioita, Islantia tai Norjaa.

2 artikla. Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla ja tämän sopimuksen liitteellä, soveltaminen. Sopimuksen 2 artiklassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta. Artiklan mukaan lentoliikennesopimusta sovelletaan kaikkiin liittymissopimuksen osapuoliin, jollei liittymissopimuksen liitteestä muuta

HE 106/2019 vp

johdu. EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen määräyksiä sovelletaan Islantiin ja Norjaan siten kuin ne olisivat EU:n jäsenvaltioita.

3 artikla. *Irtisanominen tai väliaikaisen soveltamisen lopettaminen.* Sopimuksen 3 artiklassa määrätään sopimuksen irtisanomisesta tai väliaikaisen soveltamisen lopettamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan Yhdysvallat tai EU ja sen jäsenvaltiot voivat milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse muille osapuolille päätöksestään irtisanoa liittymissopimus tai lopettaa liittymissopimuksen 5 artiklan mukainen väliaikainen soveltaminen. 3 artiklan 1 kohdassa määrätään sopimuksen voimassaolon tai väliaikaisen soveltamisen lakkaamisesta. 3 artiklan 2 kohdassa määrätään sopimuksen irtisanomisesta Islannin ja Norjan osalta. Islanti tai Norja voivat milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse muille osapuolille päätöksestään irtisanoa liittymissopimus tai lopettaa liittymissopimuksen 5 artiklassa tarkoitettu väliaikainen soveltaminen. Artiklassa määrätään irtisanomisen tai väliaikaisen soveltamisen lopettamisen voimaantulosta. 3 artiklan 3 kohdassa määrätään, että Yhdysvallat tai EU ja sen jäsenvaltiot voivat milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse Islannille tai Norjalle päätöksestään irtisanoa liittymissopimus tai lopettaa sopimuksen 5 artiklassa tarkoitettu väliaikainen soveltaminen Islannin tai Norjan osalta. Artiklassa määrätään irtisanomisen tai väliaikaisen soveltamisen lopettamisen voimaantulosta. 3 artiklan 5 kohdan mukaan liittymissopimus irtisanotaan samanaikaisesti, jos EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus irtisanotaan.

4 artikla. *Rekisteröinti ICAO:ssa.* Sopimuksen 4 artiklassa määrätään liittymissopimuksen ja sen muutosten rekisteröinnistä kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestö ICAO:ssa.

5 artikla. *Väliaikainen soveltaminen.* Sopimuksen 5 artiklassa määrätään sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Artiklan mukaan osapuolet soveltavat liittymissopimusta väliaikaisesti, siinä määrin kuin se on mahdollista sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, sopimuksen allekirjoituspäivästä sen voimaantuloon saakka. Liittymissopimuksen väliaikainen soveltaminen lakkaa, jos EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus irtisanotaan tai jos sen tai sen muuttamista koskevan pöytäkirjan väliaikainen soveltaminen lakkaa.

6 artikla. *Voimaantulo.* Sopimuksen 6 artiklassa määrätään liittymissopimuksen voimaantulosta. Liittymissopimus tulee voimaan myöhäisimpänä seuraavista ajankohdista: 1) EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen voimaantulopäivänä, 2) EU:n ja Yhdysvaltojen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan voimaantulopäivänä tai 3) kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki liittymissopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen.

Yhteinen julistus. Sopimukseen kuuluvassa yhteisessä julistuksessa todetaan, että liittymissopimus on tarkoitus tehdä todistusvoimaiseksi muilla kielillä siten kuin määrätään joko kirjeenvaihdossa ennen sopimuksen allekirjoittamista tai sekakomitean päätöksessä sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

Liite. Liittymissopimuksen liite sisältää Islantia ja Norjaa koskevat erityismääräykset. Liitteessä määrätään, että EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, tiettyjä määräyksiä muutetaan liitteen mukaisesti ja määräyksiä sovelletaan kaikkiin liittymissopimuksen osapuoliin.

Liitteen 1 kohdassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 1 artiklan 9 kohdan mukaisen alueen määritelmän muuttamisesta.

Liitteen 2 kohdassa määrätään, että EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 23-26 artiklaa ei sovelleta Islantiin ja Norjaan. 23 artiklassa määrätään sopimuksen voimassaolon päättymisestä. 24 artiklassa määrätään sopimuksen rekisteröinnistä ICAO:ssa. 25 artiklassa määrätään sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. 26 artiklassa määrätään sopimuksen voimaantulosta.

Liitteen 3 kohdassa määrätään, että EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan 9 ja 10 artiklaa ei sovelleta Islantiin ja Norjaan. 9 artiklassa

HE 106/2019 vp

määrätään pöytäkirjan väliaikaisesta soveltamisesta. 10 artiklassa määrätään pöytäkirjan voimaantulosta.

Liitteen 4 kohdassa määrätään Islannin ja Norjan lentoliikennesopimusten lisäämisestä EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen liitteen I jaksoon 1, jossa on lueteltu ne kahdenväliset lentoliikennesopimukset, joiden soveltaminen keskeytetään tai jotka korvataan EU:n ja Yhdysvaltojen välisellä lentoliikennesopimuksella.

Liitteen 5 kohdassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen liitteen I jakson 2 muuttamisesta. Sen estämättä, mitä liitteen I jaksossa 1 määrätään, jatketaan Norjan ja Yhdysvaltojen välisen sopimuksen soveltamista sopimuksen määräysten mukaisesti.

Liitteen 6 kohdassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen liitteen I jakson 3 muuttamisesta. Määräyksen mukaan sen estämättä, mitä sopimuksen 3 artiklassa määrätään, Yhdysvaltojen lentoyhtiöillä ei ole oikeutta tarjota pelkkiä rahtikuljetuksia, jos ne eivät ole osa Yhdysvaltojen ja jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välistä liikennettä, lukuun ottamatta muun muassa Islantiin ja Norjan kuningaskuntaan saapuvaa tai sieltä lähtevää liikennettä. Sopimuksen 3 artikla koskee liikennöintioikeuksia. Liikenneoikeuksiin liittyvien liikennöintilupien myöntäminen kuuluu Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) II osan 12 luvussa.

Liitteen 7 kohdan mukaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen liitteen 2 artiklan 3 loppuun lisätään uusi kappale. Liite 2 sisältää määräykset lentoliikennealan kilpailukysymyksiin liittyvästä yhteistyöstä. Liitteen 2 artiklassa 3 määrätään, että liitteessä tarkoitetaan "kilpailujärjestelmällä" lakeja, menettelyjä ja käytäntöjä, joiden mukaisesti osallistujat valvovat lentoyhtiöiden välisiä sopimuksia ja muita yhteistyöjärjestelyjä kansainvälisillä markkinoilla. Uudessa kappaleessa määrätään, että Islannin ja Norjan osalta järjestelmään sisältyvät muun muassa Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53, 54 ja 55 artikla ja EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 101, 102 ja 105 artiklan täytäntöönpanoa koskevat EU:n asetukset, siltä osin kuin ne on sisällytetty Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen, sekä niiden mahdolliset muutokset. Suomessa terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamisesta säädetään kilpailulaissa (948/2011). Siltä osin kuin on kyse vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan SEUT 101 ja 102 artiklan kilpailusääntöjä.

Liitteen 8 kohdan mukaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 21 artiklan 4 kohta sovelletaan Islantiin ja Norjaan siltä osin kuin asiaan liittyvät EU:n säädökset ja määräykset on sisällytetty Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. 21 artiklan 4 kohdassa määrätään komission oikeudellisista toimista liittyen meluun perustuvien toimintarajoitusten noudattamiseen. Lentomelusta on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 598/2014 tasapainoisen lähestymistavan mukaista meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamista unionin lentoasemilla koskevista säännöistä ja menettelyistä sekä direktiivin 2002/30/EY kumoamisesta (ns. melunhallinta-asetus) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2006/93/EY kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteen 16 (toinen painos) niteessä I olevan II osan 3 lukuun kuuluvien ääntä hitaammin lentävien lentokoneiden liikennöimisen sääntelystä. Moottorikäyttöisen ilma-aluksen melusta ja muista päästöistä on säädetty ilmailulain (864/2014) 3 luvussa. Meluun liittyvistä toimintarajoituksista lentoasemilla on säädetty ilmailulain 12 luvussa.

Lisäsopimus

Sopimuksen johdannossa osapuolet toteavat, että lisäsopimuksella on tarpeen säätää menettelyistä, joilla voidaan varmistaa muun muassa EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen tiettyjen määräysten täytäntöönpano.

1 artikla. Ilmoitukset. Sopimuksen 1 artiklassa määrätään, että komissio ilmoittaa viipymättä Islannille ja Norjalle ennen Yhdysvalloille annettavaa ilmoitusta, jos EU ja sen jäsenvaltiot päättävät irtisanoa liittymissopimuksen tai päättävät keskeyttää sen väliaikaisen soveltamisen taikka peruuttaa tätä koskevat ilmoitukset. Vastaavasti Islanti ja Norja ilmoittavat viipymättä komissiolle tällaisista päätöksistä.

HE 106/2019 vp

2 artikla. *Liikennöintioikeuksien peruuttaminen.* Sopimuksen 2 artiklassa määrätään liikennöintioikeuksien peruuttamisesta. EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 21 artiklan 5 kohdan mukaisen päätöksen siitä, että toisen osapuolen lentoyhtiöiden ei sallita liikennöidä lisävuoroja tai tulla uusille markkinoille lentoliikennesopimuksen nojalla, tekevät neuvosto EU:n ja sen jäsenvaltioiden puolesta sekä Islanti ja Norja. Neuvoston puheenjohtaja ilmoittaa tämän jälkeen EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin puolesta Yhdysvalloille tällaisesta päätöksestä. Liikenneoikeuksiin liittyvien liikennöintilupien myöntämistä ja peruuttamista koskevat määräykset liittyvät Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa.

3 artikla. *Sekakomitea.* Sopimuksen 3 artiklassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen mukaisesta sekakomiteasta. Artiklan 1 kohdan mukaan EU:ta, sen jäsenvaltioita, Islantia ja Norjaa edustavat sekakomiteassa komission, jäsenvaltioiden, Islannin ja Norjan edustajat. Artiklan 2 kohdan mukaan komissio esittää EU:n, sen jäsenvaltioiden, Norjan ja Islannin kannan sekakomiteassa lukuun ottamatta EU:ssa jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia aloja. Näitä aloja koskevan kannan esittävät tapauksen mukaan neuvoston puheenjohtajavaltio tai komissio, Islanti ja Norja. Artiklan 3, 4, 5 ja 6 kohdissa määrätään Islannin kantojen hyväksymisestä sekakomiteassa. 6 kohdan mukaan komissio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Islanti ja Norja osallistuvat täysimääräisesti jäsenvaltioiden kanssa pidettäviin kokouksiin ja että ne saavat kaikki sekakomitean kokousten valmistelussa tarvittavat tiedot. EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 18 artiklan mukaan sekakomitea käsittelee sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevia kysymyksiä.

4 artikla. *Välimiesmenettely.* Sopimuksen 4 artiklassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 19 artiklan mukaisesta välimiesmenettelystä. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio edustaa EU:ta, jäsenvaltioita, Islantia ja Norjaa välimiesmenettelyssä. Artiklan 2 kohdan mukaan komissio toteuttaa tarvittaessa toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Islanti ja Norja osallistuvat välimiesmenettelyjen valmisteluun ja koordinointiin.

5 artikla. *Tietojen vaihto.* Sopimuksen 5 artiklassa määrätään osapuolten välisestä tietojenvaihdosta. Artiklan 1 kohdan mukaan Islannin ja Norjan tulee ilmoittaa viipymättä komissiolle EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 4 tai 5 artiklan nojalla tekemistään päätöksistä olla myöntämättä lupia jollekin Amerikan yhdysvaltojen lentoyhtiölle, peruuttaa luvat kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaa niiden käyttöä. Vastaavasti komissio ilmoittaa viipymättä Islannille ja Norjalle tällaisista jäsenvaltioissa tehdyistä päätöksistä. Artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 8 ja 9 artiklan mukaisista pyynnöistä ja ilmoituksista tiedottamisesta. Liikennöintilupien myöntäminen ja peruuttaminen kuuluvat Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa.

6 artikla. *Valtion avustukset ja tuki.* Sopimuksen 6 artiklassa määrätään valtion avustuksista ja tuista. Artiklan 1 kohdassa määrätään, että Islannin ja Norjan sekä komission tulee ilmoittaa toisilleen, jos he katsovat, että tuella tai avustuksella, jota valtion yksikkö harkitsee annettavaksi tai antaa Yhdysvaltojen alueella, on kielteisiä vaikutuksia kilpailuun. Artiklan 2 kohdan mukaan komissio, Islanti ja Norja voivat tällöin pyytää lentoliikennesopimuksen sekakomitean koole kutsumista. Suomessa terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamisesta ja kilpailunrajoituskielloista säädetään kilpailulaissa. Kun kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan kilpailulain 3 §:n mukaan myös SEUT 101 ja 102 artiklan säännöksiä.

7 artikla. *Irtisanominen tai väliaikaisen soveltamisen lopettaminen.* Sopimuksen 7 artiklassa määrätään lisäsopimuksen irtisanomisesta ja väliaikaisen soveltamisen lopettamisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuoli voi milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse muille osapuolille päätöksestään irtisanoa lisäsopimus tai lopettaa sen väliaikainen soveltaminen. 1 kohdassa määrätään ajasta, jonka kuluessa lisäsopimus irtisanotaan tai sen väliaikainen soveltaminen lakkaa. Artiklan 2 kohdan mukaan, jos liittymissopimus irtisanotaan tai sen väliaikainen soveltaminen lopetetaan, lisäsopimus irtisanotaan tai sen väliaikainen soveltaminen lakkaa samanaikaisesti.

HE 106/2019 vp

8 artikla. *Väliaikainen soveltaminen.* Sopimuksen 8 artiklassa määrätään lisäsopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Artiklan mukaan lisäsopimusta sovelletaan väliaikaisesti siinä määrin kuin se on mahdollista sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, joko lisäsopimuksen allekirjoituspäivästä tai sopimuksen 5 artiklassa tarkennetusta päivästä sen mukaan, kumpi näistä on myöhäisempi, kunnes sopimus tulee voimaan lisäsopimuksen 9 artiklan nojalla.

9 artikla. *Voimaantulo.* Sopimuksen 9 artiklassa määrätään lisäsopimuksen voimaantulosta. Artiklan mukaan lisäsopimus tulee voimaan joko a) kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona osapuolten välisen noottienvaihdon, jolla on vahvistettu, että kaikki lisäsopimuksen sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt on saatettu päätökseen, viimeisin nootti on päivätty, tai b) liittymissopimuksen voimaantulopäivänä, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvät lait tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksilla säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimusten kanssa.

Liittymissopimus tulee voimaan myöhäisimpänä seuraavista ajankohdista: 1) EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen voimaantulopäivänä, 2) EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan voimaantulopäivänä tai 3) kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki liittymissopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Lisäsopimus tulee voimaan joko kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona osapuolten välisen noottienvaihdon, jolla on vahvistettu, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt on saatettu päätökseen, viimeisin nootti on päivätty, tai liittymissopimuksen voimaantulopäivänä, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

Liittymissopimuksen ja lisäsopimuksen voimaantulon edellytyksenä on, että kaikki sopimusten osapuolet ratifioivat sopimukset. Liittymissopimus on ratifioimatta 10 jäsenvaltiolta, EU:lta, Yhdysvalloilta, Islannilta ja Norjalta (tilanne 4.12.2019). Lisäsopimus on ratifioimatta 10 jäsenvaltiolta, EU:lta, Islannilta ja Norjalta (tilanne 4.12.2019). EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus on ratifioimatta Yhdysvalloilta (tilanne 4.12.2019). EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja on ratifioimatta EU:lta ja Yhdysvalloilta (tilanne 4.12.2019).

Liittymissopimusta ja lisäsopimusta sovelletaan neuvoston päätöksen mukaisesti väliaikaisesti ja täysimääräisesti allekirjoituspäivästä 21.6.2011 lähtien, kunnes sopimusten tekemistä varten tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Valtioneuvoston asetuksilla säädettäisiin, että lajeja sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, sillä Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 14 kohdan mukaan ilmaisu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

9 Toimeenpano ja seuranta

EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen mukaisesti perustetulla sekakomitealla on velvollisuus tarkastella sopimuksen soveltamista kokonaisuutena ja kehittää sopimuksen puitteissa tapahtuvaa yhteistyötä. Sopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolten edustajista koostuva sekakomitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa neuvottelemaan sopimukseen liittyvistä kysymyksistä ja tarkastelemaan sopimuksen täytäntöönpanoa. Sekakomitea on merkittävä foorumi, jolla voidaan seurata sopimuksen täytäntöönpanoa ja käsitellä liiketöiminnan harjoittamiseen liittyviä esteitä. Sopimuksen 18 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuoli voi myös pyytää sekakomitean koollekutsumista sopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Sekakomitea käsittelee myös yksittäisiä kysymyksiä tai ehdotuksia, joiden sopimuspuoli katsoo vaikuttavan tai voivan vaikuttaa sopimuksen nojalla

HE 106/2019 vp

harjoitettavaan liikenteeseen. Sekakomitea käsittelee lisäksi sopimuksen mahdollisia kehittämiskohteista. Lisäksi sekakomitea tarkastelee, voivatko sopimuspuolten lait, määräykset ja käytännöt vaikuttaa sopimuksesta johtuvien oikeuksien käyttöön.

10 Suhde muihin esityksiin

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, tai jos määräyksessä tarkoitusta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (ks. esimerkiksi PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Unioninoikeuden näkökulmasta EU:n ja Yhdysvaltojen välinen lentoliikennesopimus on seka-sopimus, jossa toimivalta on jaettu unionin ja jäsenvaltion kesken ja sopimuspuolia ovat sekä unioni että sen jäsenvaltiot. Tämä koskee myös liittymissopimusta ja lisäsopimusta. Eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske perustuslain tulkintakäytännön mukaan seka-sopimusten unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Näin ollen eduskunta hyväksyy sopimukset perustuslain 94 §:n mukaisesti vain niiltä osin kuin sopimusten määräykset kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Liittymissopimuksessa ja lisäsopimuksessa ei ole määräyksiä siitä, miten toimivalta unionin ja jäsenvaltioiden kesken jakautuu. Annetun unionilainsäädännön myötä unionin toimivalta lentoliikenneasioissa on käynyt varsin laajaksi. Valtaosa lentoliikennettä koskevasta lainsäädännöstä on annettu unionin asetuksina. Tällöin jäsenvaltioiden kansallinen toimivalta rajautuu lähinnä siihen, kuinka jäsenvaltio järjestää asetusten kulloinkin edellyttämät julkiset hallintotehtävät.

Liittymissopimuksen määräyksistä ainakin artikkelit 1, 2 ja 5 sekä liittymissopimuksen liitteen kohdat 1, 6, 7 ja 8 kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Lisäsopimuksen määräyksistä ainakin artikkelit 2, 3, 4, 5, 6 ja 8 kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Liittymissopimuksessa ja lisäsopimuksessa ei ole sellaisia artikloja, joiden määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Seuraavassa käsitellään sopimusten artikloja siltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Liittymissopimus

Sopimuksen 1 artiklassa määritellään liittymissopimuksen osapuolet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Sopimuksen 1 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 2 artiklassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta. Artiklan mukaan lentoliikennesopimusta sovelletaan kaikkiin liittymissopimuksen osapuoliin, jollei liittymissopimuksen liitteestä muuta johdu. Artiklan määräyksen voidaan katsoa olevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen vaikuttava määräys. Sopimuksen 2 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 5 artiklassa määrätään sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Liittymissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja vaatii perustuslain 94 §:n mukaan eduskunnan hyväksymisen. Näin ollen väliaikainen soveltaminen ei ole Suomen osalta mahdollista.

HE 106/2019 vp

ennen eduskunnan hyväksyntää siltä osin kuin määräykset edellyttävät eduskunnan hyväksymistä. Liittymissopimuksen muita kuin eduskunnan suostumusta edellyttäviä määräyksiä voidaan tietyin edellytyksin soveltaa väliaikaisesti (PeVL 16/2008 vp).

Liittymissopimuksen liitteen 1 kohdassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 1 artiklan 9 kohdan mukaisen alueen määritelmän muuttamisesta. Määräys on sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttava. Liitteen 1 kohdan määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

Liitteen 6 kohdassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen liitteen 1 rahtikuljetuksia koskevan jakson 3 muuttamisesta. Liikenneoikeuksiin liittyvien liikennöintilupien myöntäminen kuuluu Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa. Liitteen 6 kohta kuuluu siten Suomessa lainsäädännön alaan ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

Liitteen 7 kohdan mukaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen liitteen 2 artiklan 3 loppuun lisätään uusi kilpailujärjestelmän määritelmää koskeva kappale. Liite 2 sisältää määräykset lentoliikennealan kilpailukysymyksiin liittyvästä yhteistyöstä. Suomessa terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamisesta säädetään kilpailulaissa. Siltä osin kuin on kyse vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan SEUT 101 ja 102 artiklan kilpailusääntöjä. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Liitteen 8 kohdan mukaan EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 21 artiklan 4 kohtaa sovelletaan Islantiin ja Norjaan siltä osin kuin asiaan liittyvät EU:n säädökset ja määräykset on sisällytetty Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. 21 artiklan 4 kohdassa määrätään komission oikeudellisista toimista liittyen meluun perustuvien toimintarajoitusten noudattamiseen. Moottorikäyttöisen ilma-aluksen melusta ja muista päästöistä on säädetty ilmailulain 3 luvussa. Meluun liittyvistä toimintarajoituksista lentoasemilla on säädetty ilmailulain 12 luvussa. Liitteen 8 kohdan määräykset kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Lisäsopimus

Sopimuksen 2 artiklassa määrätään liikennöintioikeuksien peruuttamisesta. Liikenneoikeuksiin liittyvien liikennöintilupien myöntämistä ja peruuttamista koskevat määräykset liittyvät Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa. Artiklan määräykset kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen mukaisesta sekakomiteasta. Sopimuksen 18 artiklan mukaan sekakomitea käsittelee sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevia kysymyksiä. Sekakomitea voi tehdä päätöksiä Suomessa lainsäädännön alaan kuuluvassa asiassa. Sekakomitean päätökset eivät ole oikeudellisesti sitovia siinä mielessä, että ne määräisivät, miten jäsenvaltion osittaiseen toimivaltaan kuuluvaa ja Suomessa laintasoisena säänneltyä asiaa koskevaa sopimusmääräystä on sovellettava. Sekakomitean päätösten mahdollinen tulkintavaikutus ei kuulu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 4 artiklassa määrätään EU:n ja Yhdysvaltojen välisen lentoliikennesopimuksen 19 artiklan mukaisesta välimiesmenettelystä. Välimiesmenettelyssä voi tulla sitovasti ratkaistuiksi myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä koskevia kysymyksiä ja määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan. Artiklan määräykset edellyttävät eduskunnan suostumusta. Oikeudellisesti sitovien ratkaisumenettelyiden voidaan katsoa jossain määrin koskettavan Suomen perustuslain mukaista valtion täysivaltaisuutta, vaikka se ei kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp). Sekakomitean päätösvaltaa ja välimiesmenettelyä koskevat sopimusmääräykset eivät ole hallituksen arvion mukaan ongelmallisia Suomen täysivaltaisuuden kannalta eivätkä vaikuta säätämisyjärjestykseen.

HE 106/2019 vp

Sopimuksen 5 artiklassa määrätään osapuolten välisestä tietojen vaihdosta liittyen liikennelupien myöntämiseen ja peruuttamiseen. Liikenneoikeuksiin liittyvien liikennöintilupien myöntäminen kuuluu Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa. Sopimuksen 5 artikla kuuluu siten Suomessa lainsäädännön alaan ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 6 artiklassa määrätään valtion avustuksista ja tuista, joilla voi olla vaikutuksia kilpailuun. Suomessa terveän ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamisesta ja kilpailun-rajotuskielloista säädetään kilpailulaissa. Kun kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan kilpailulain 3 §:n mukaan myös SEUT 101 ja 102 artiklan säännöksiä. Artikla kuuluu Suomessa lainsäädännön alaan ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 8 artiklassa määrätään lisäsopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta. Lisäsopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja vaatii perustuslain 94 §:n mukaan eduskunnan hyväksymisen. Näin ollen väliaikainen soveltaminen ei ole Suomen osalta mahdollista ennen eduskunnan hyväksyntää siltä osin kuin määräykset edellyttävät eduskunnan hyväksymistä. Lisäsopimuksen muita kuin eduskunnan suostumusta edellyttäviä määräyksiä voidaan tietyin edellytyksin soveltaa väliaikaisesti (PeVL 16/2008 vp).

Sopimukset sisältävät edellä mainituilla perusteilla lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja vaativat perustuslain 94 §:n mukaan eduskunnan hyväksymisen.

Koska sopimukset eivät sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotukset niiden voimaansattamiseksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi lentoliikenteestä Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä Luxemburgissa ja Oslossa 16. ja 21.6.2011 tehdyn sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Edellä olevan perusteella sekä perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä Luxemburgissa ja Oslossa 16. ja 21.6.2011 tehdyn lisäsopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimukset sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

lentoliikenteestä Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lentoliikenteestä Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä Luxemburgissa ja Oslossa 16 ja 21 päivänä kesäkuuta 2011 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä soveltamisesta ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

2.

Laki

Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä tehdystä lisäsopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välillä Luxemburgissa ja Oslossa 16 ja 21 päivänä kesäkuuta 2011 tehdyn lisäsopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakisena voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä soveltamisesta ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2020

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

LIITTYMISSOPIMUS

LENTOLIIKENNESOPIMUS

AMERIKAN YHDYSVALLAT, jäljempänä
'Yhdysvallat',

sekä

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUA-
KUNTA,

UNKARIN TASAVALTA,

MALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

AIR TRANSPORT AGREEMENT

THE UNITED STATES OF AMERICA
(hereinafter, 'the United States'),

of the first part;

THE KINGDOM OF BELGIUM,

THE REPUBLIC OF BULGARIA,

THE CZECH REPUBLIC,

THE KINGDOM OF DENMARK,

THE FEDERAL REPUBLIC OF GER-
MANY,

THE REPUBLIC OF ESTONIA,

IRELAND,

THE HELLENIC REPUBLIC,

THE KINGDOM OF SPAIN,

THE FRENCH REPUBLIC,

THE ITALIAN REPUBLIC,

THE REPUBLIC OF CYPRUS,

THE REPUBLIC OF LATVIA,

THE REPUBLIC OF LITHUANIA,

THE GRAND DUCHY OF LUXEM-
BOURG,

THE REPUBLIC OF HUNGARY,

MALTA,

THE KINGDOM OF THE NETHER-
LANDS,

THE REPUBLIC OF AUSTRIA,

THE REPUBLIC OF POLAND,

THE PORTUGUESE REPUBLIC,

HE 106/2019 vp

ROMANIA,	ROMANIA,
SLOVENIAN TASAVALTA,	THE REPUBLIC OF SLOVENIA,
SLOVAKIAN TASAVALTA,	THE SLOVAK REPUBLIC,
SUOMEN TASAVALTA,	THE REPUBLIC OF FINLAND,
RUOTSIN KUNINGASKUNTA,	THE KINGDOM OF SWEDEN,
ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLAN- NIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,	THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND,
jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopi- muksen ja Euroopan unionin toiminnasta teh- dyn sopimuksen osapuolia ja Euroopan unio- nin jäsenvaltioita, jäljempänä ’jäsenvaltiot’,	being parties to the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the Eu- ropean Union and being Member States of the European Union (hereinafter, ‘the Member States’),
ja	and
EUROOPAN UNIONI,	THE EUROPEAN UNION,
	of the second part;
ISLANTI	ICELAND,
ja	of the third part; and
NORJAN KUNINGASKUNTA, jäljempänä ’Norja’,	THE KINGDOM OF NORWAY (hereinaf- ter, ‘Norway’),
jotka	of the fourth part;
HALUAVAT edistää sellaista kansainvälistä ilmailujärjestelmää, joka perustuu lentoyhti- öiden keskinäiseen kilpailuun markkinoilla, joilla valtion osallistuminen ja sääntely on mahdollisimman vähäistä,	DESIRING to promote an international avia- tion system based on competition among air- lines in the marketplace with minimum gov- ernment interference and regulation;
HALUAVAT helpottaa kansainvälisten lento- liikennemahdollisuuksien laajenemista muun muassa kehittämällä lentoliikenneverkostoja, jotka vastaavat tarkoituksenmukaisia lentoli- kennepalveluja koskeviin matkustajien ja rah- dinlähettäjiä tarpeisiin,	DESIRING to facilitate the expansion of in- ternational air transport opportunities, includ- ing through the development of air transporta- tion networks to meet the needs of passengers and shippers for convenient air transportation services;
HALUAVAT taata lentoyhtiöille mahdolli- suudet tarjota matkustajille ja rahdinlähettä- jille kilpailukykyisiä hintoja ja palveluja avoi- milla markkinoilla,	DESIRING to make it possible for airlines to offer the travelling and shipping public com- petitive prices and services in open markets;
HALUAVAT, että lentoliikenteen kaikki sek- torit, mukaan lukien lentoyhtiöiden työnteki- jät, hyötyvät markkinoiden vapauttamista koskevasta sopimuksesta,	DESIRING to have all sectors of the air transport industry, including airline workers, benefit in a liberalised agreement;
HALUAVAT varmistaa, että kansainvälinen lentoliikenne on mahdollisimman turvallista	DESIRING to ensure the highest degree of safety and security in international air

HE 106/2019 vp

ja vaaratonta, ja vahvistavat olevansa erityisen huolissaan ilma-aluksiin kohdistuvista teoista tai uhkista, jotka vaarantavat ihmisten tai omaisuuden turvallisuuden ja vaikuttavat kielteisesti lentoliikenteeseen sekä heikentävät yleisön luottamusta siviili-ilmailun turvallisuuteen,

OTTAVAT HUOMIOON Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avatun kansainvälistä siviili-ilmailua koskevan yleissopimuksen,

TOTEAVAT, että valtion tuet voivat vaikuttaa kielteisesti lentoyhtiöiden kilpailuun ja voivat vaarantaa tämän sopimuksen perustavoitteiden saavuttamisen,

VAHVISTAVAT ympäristönsuojelun merkityksen kansainvälisen ilmailupolitiikan kehittämiselle ja täytäntöönpanolle,

OTTAVAT HUOMIOON kuluttajansuojan tärkeyden, mukaan lukien Montrealissa 28 päivänä toukokuuta 1999 eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä tehdyn yleissopimuksen mukainen suojele,

AIKOVAT toimia voimassa olevilla sopimuksilla luodun kehityksen pohjalta tavoitteena avata markkinoille pääsy ja maksimoida hyödyt kuluttajille, lentoyhtiöille, työntekijöille ja yhteisöille Atlantin molemmin puolin,

TOTEAVAT, että niiden on tärkeää parantaa lentoyhtiöidensä pääsyä maailmanlaajuisille pääomamarkkinoille kilpailun vahvistamiseksi ja tämän sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi,

AIKOVAT OLLA esikuvana muulle maailmalle edistääkseen tämän keskeisen talouden alan vapauttamista,

TOTEAVAT, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamisopimuksen muuttamisesta tehdyn Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1 päivänä joulukuuta 2009 Euroopan unioni on korvannut Euroopan yhteisön ja on sen seuraaja ja että mainitusta päivästä alkaen kaikkia Amerikan yhdysvaltojen sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden 25 ja 30 päivänä huhtikuuta 2007 allekirjoittamassa lentoliikennesopimuksessa vahvistettuja Euroopan yhteisön oikeuksia ja velvoitteita ja kaikkia siinä olevia viittauksia Euroopan yhteisöön sovelletaan Euroopan unioniin,

transport and reaffirming their grave concern about acts or threats against the security of aircraft, which jeopardise the safety of persons or property, adversely affect the operation of air transportation, and undermine public confidence in the safety of civil aviation;

NOTING the Convention on International Civil Aviation, opened for signature at Chicago on December 7, 1944;

RECOGNISING that government subsidies may adversely affect airline competition and may jeopardise the basic objectives of this Agreement;

AFFIRMING the importance of protecting the environment in developing and implementing international aviation policy;

NOTING the importance of protecting consumers, including the protections afforded by the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air, done at Montreal May 28, 1999;

INTENDING to build upon the framework of existing agreements with the goal of opening access to markets and maximising benefits for consumers, airlines, labour, and communities on both sides of the Atlantic;

RECOGNISING the importance of enhancing the access of their airlines to global capital markets in order to strengthen competition and promote the objectives of this Agreement;

INTENDING to establish a precedent of global significance to promote the benefits of liberalisation in this crucial economic sector;

RECOGNISING that the European Union replaced and succeeded the European Community as a consequence of the entry into force on December 1, 2009 of the Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, and that as of that date, all the rights and obligations of, and all the references to the European Community in the Air Transport Agreement signed by the United States of America and the European Community and its Member States on April 25 and 30, 2007, apply to the European Union;

HE 106/2019 vp

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

1 artikla

Article 1

Määritelmä

Definition

'Osapuolella' tarkoitetaan Yhdysvaltoja, Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita, Islantia tai Norjaa.

'Party' means the United States, the European Union and its Member States, Iceland, or Norway.

2 artikla

Article 2

Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla ja tämän sopimuksen liitteellä, soveltaminen

Application of the Air Transport Agreement as amended by the Protocol and the Annex to this Agreement

Amerikan yhdysvaltojen sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden 25 ja 30 päivänä huhtikuuta 2007 allekirjoittaman lentoliikennesopimuksen, jäljempänä 'lentoliikennesopimus', sellaisena kuin se on muutettuna lentoliikennesopimusta muuttavalla pöytäkirjalla, jonka Amerikan yhdysvallat sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot allekirjoittivat 24 päivänä kesäkuuta 2010, jäljempänä 'pöytäkirja', määräyksiä, jotka ovat osa tätä sopimusta, sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen osapuoliin, jollei tämän sopimuksen liitteestä muuta johdu. Lentoliikennesopimuksen määräyksiä, sellaisina kuin ne ovat muutettuna pöytäkirjalla, sovelletaan Islantiin ja Norjaan siten kuin ne olisivat Euroopan unionin jäsenvaltioita, joten Islannilla ja Norjalla on samat oikeudet ja velvoitteet kuin jäsenvaltioilla kyseisen sopimuksen nojalla. Tämän sopimuksen liitteissä olevat määräykset ovat olennainen osa tätä sopimusta.

The provisions of the Air Transport Agreement signed by the United States of America and the European Community and its Member States on April 25 and 30, 2007 (hereinafter, 'the Air Transport Agreement'), as amended by the Protocol to Amend the Air Transport Agreement signed by the United States of America and the European Union and its Member States on June 24, 2010 (hereinafter, 'the Protocol'), which are hereby incorporated by reference, shall apply to all Parties to this Agreement, subject to the Annex to this Agreement. The provisions of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall apply to Iceland and Norway as though they were Member States of the European Union, so that Iceland and Norway shall have all of the rights and obligations of Member States under that agreement. The provisions of the Annex to this Agreement form an integral part of this Agreement.

3 artikla

Article 3

Irtisanominen tai väliaikaisen soveltamisen lopettaminen

Termination or cessation of provisional application

1. Yhdysvallat tai Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot voivat milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse muille osapuolille päätöksestään irtisanoa tämä sopimus tai lopettaa tämän sopimuksen 5 artiklan mukainen väliaikainen soveltaminen.

1. Either the United States or the European Union and its Member States may, at any time, give notice in writing through diplomatic channels to the other three Parties of its decision to terminate this Agreement or to end this Agreement's provisional application under Article 5.

Tällaisesta ilmoituksesta on toimitettava samanaikaisesti jäljennös Kansainväliselle siviili-ilmailujärjestölle (ICAO). Tämän sopimuksen voimassaolo tai sen väliaikainen soveltaminen lakkaa keskiyöllä (GMT) sen kansainvälisen ilmakuljetusliiton (IATA) liikennekauden päättyessä, joka oli käynnissä vu-

A copy of the notice shall be sent simultaneously to the International Civil Aviation Organization (ICAO). This Agreement shall terminate, or provisional application of this Agreement shall end, at midnight GMT at the end of the International Air Transport Association (IATA) traffic season in effect one year following the date of the written notification,

HE 106/2019 vp

den kuluttua sopimuksen irtisanomista koskevan kirjallisen ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta kaikkien osapuolten sopimuksella ennen mainitun ajanjakson päättymistä.

2. Islanti tai Norja voi milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse muille osapuolille päätöksestään irtisanoa tämä sopimus tai lopettaa tämän sopimuksen 5 artiklassa tarkoitettu väliaikainen soveltaminen. Tällaisesta ilmoituksesta on toimitettava samanaikaisesti jäljennös ICAO:lle. Tällainen irtisanominen tai väliaikaisen soveltamisen lakkautus tulee voimaan keskiyöllä (GMT) sen kansainvälisen ilmakuljetusliiton (IATA) liikennekauden päättyessä, joka oli käynnissä vuoden kuluttua sopimuksen irtisanomista koskevan kirjallisen ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta kirjallisen ilmoituksen tehneen osapuolen, Yhdysvaltojen sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sopimuksella ennen mainitun ajanjakson päättymistä.

3. Yhdysvallat tai Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot voivat milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse Islannille tai Norjalle päätöksestään irtisanoa tämä sopimus tai lopettaa tämän sopimuksen 5 artiklassa tarkoitettu väliaikainen soveltaminen Islannin tai Norjan osalta. Ilmoituksesta on toimitettava samanaikaisesti jäljennökset tämän sopimuksen kahdelle muulle osapuolelle ja ICAO:lle. Irtisanominen tai väliaikaisen soveltamisen lopettaminen Islannin tai Norjan osalta tulee voimaan keskiyöllä (GMT) sen kansainvälisen ilmakuljetusliiton (IATA) liikennekauden päättyessä, joka oli käynnissä vuoden kuluttua sopimuksen irtisanomista koskevan kirjallisen ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta Yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä kirjallisen ilmoituksen vastaanottaneen osapuolen sopimuksella ennen mainitun ajanjakson päättymistä.

4. Tässä artiklassa tarkoitettua noottienvaihtoa varten, tapauksen mukaan, Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille osoitetut nootit on toimitettava Euroopan unionille ja Euroopan unioni vastaa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden noottien toimittamisesta.

5. Sen estämättä, mitä tässä artiklassa muutoin määrätään, tämä sopimus irtisanotaan samanaikaisesti, jos lentoliikennesopimus, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, irtisanotaan.

unless the notice is withdrawn by agreement of all of the Parties before the end of this period.

2. Either Iceland or Norway may, at any time, give notice in writing through diplomatic channels to the other Parties of its decision to withdraw from this Agreement or to end its provisional application of this Agreement under Article 5. A copy of the notice shall be sent simultaneously to ICAO. Such withdrawal or cessation of provisional application shall be effective at midnight GMT at the end of the IATA traffic season in effect one year following the date of written notification, unless the notice is withdrawn by agreement of the Party giving written notice, the United States, and the European Union and its Member States before the end of this period.

3. Either the United States or the European Union and its Member States may, at any time, give notice in writing through diplomatic channels to Iceland or Norway of its decision to terminate this Agreement or to end this Agreement's provisional application, with respect to Iceland or Norway. Copies of the notice shall be sent simultaneously to the other two Parties to this Agreement and to ICAO. Termination or cessation of provisional application with respect to Iceland or Norway shall be effective at midnight GMT at the end of the IATA traffic season in effect one year following the date of written notification, unless the notice is withdrawn by agreement of the United States, the European Union and its Member States, and the Party receiving the notice, before the end of this period.

4. For purposes of the diplomatic notes contemplated by this Article, diplomatic notes to or from the European Union and its Member States shall be delivered to or from, as the case may be, the European Union.

5. Notwithstanding any other provision of this Article, if the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, is terminated, this Agreement shall terminate simultaneously.

HE 106/2019 vp

4 artikla	Article 4
Rekisteröinti ICAO:ssa	Registration with ICAO
Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö rekisteröi tämän sopimuksen ja sen muutokset ICAO:ssa.	This Agreement and all amendments thereto shall be registered with ICAO by the General Secretariat of the Council of the European Union.
5 artikla	Article 5
Väliaikainen soveltaminen	Provisional Application
Osapuolet soveltavat tätä sopimusta väliaikaisesti, siinä määrin kuin se on mahdollista sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, sopimuksen allekirjoituspäivästä sen voimaantuloon saakka. Jos lentoliikennesopimus, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, irtisanotaan sen 23 artiklan mukaisesti tai kyseisen sopimuksen väliaikainen soveltaminen lakkaa sen 25 artiklan mukaisesti tai jos pöytäkirjan väliaikainen soveltaminen lakkaa pöytäkirjan 9 artiklan mukaisesti, tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen lakkaa samanaikaisesti.	Pending its entry into force, the Parties agree to provisionally apply this Agreement, to the extent permitted under applicable domestic law, from the date of signature. If the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, is terminated in accordance with Article 23 thereof, or its provisional application ceases in accordance with Article 25 of that agreement, or provisional application of the Protocol ceases in accordance with Article 9 of the Protocol, provisional application of this Agreement shall cease simultaneously.
6 artikla	Article 6
Voimaantulo	Entry into force
Tämä sopimus tulee voimaan myöhäisimpänä seuraavista ajankohdista:	This Agreement shall enter into force on the later of:
1. lentoliikennesopimuksen voimaantulopäivänä,	1. the date of entry into force of the Air Transport Agreement;
2. pöytäkirjan voimaantulopäivänä tai	2. the date of entry into force of the Protocol; and
3. kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen.	3. one month after the date of the last note of the exchanges of diplomatic notes among the Parties confirming that all necessary procedures for entry into force of this Agreement have been completed.
Tätä noottienvaihtoa varten, tapauksen mukaan, Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille osoitetut nootit on toimitettava Euroopan unionille ja Euroopan unioni vastaa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden noottien toimitamisesta. Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin tai noottien on sisällettävä kunakin jäsenvaltion tiedonanto, jossa vahvistetaan, että jäsenvaltio on saattanut päätökseen tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt.	For the purposes of this exchange of diplomatic notes, diplomatic notes to or from the European Union and its Member States shall be delivered to or from, as the case may be, the European Union. The diplomatic note or notes from the European Union and its Member States shall contain communications from each Member State confirming that its necessary procedures for entry into force of this Agreement have been completed.

HE 106/2019 vp

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysi-valtaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tämä sopimus on tehty Luxemburgissa ja Oslolla kuudentenatoista ja kahdentenakymmentenäensimmäisenä päivänä kesäkuuta 2011 neljänä kappaleena.

For the United States of America

За Европейския съюз

Por la Unión Europea

Za Evropskou unii

For Den Europæiske Union

Für die Europäische Union

Euroopa Liidu nimel

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση

For the European Union

Pour l'Union européenne

Per l'Unione europea

Eiropas Savienības vārdā –

Europos Sąjungos vardu

Az Európai Unió részéről

Għall-Unjoni Ewropea

Voor de Europese Unie

W imieniu Unii Europejskiej

Pela União Europeia

Pentru Uniunea Europeană

Za Európsku úniu

Za Evropsko unijo

Euroopan unionin puolesta

För Europeiska unionen

Fyrir Ísland

For Kongeriket Norge

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised, have signed this Agreement.

Done at Luxembourg and Oslo, in quadruplicate, on the sixteenth and twenty-first of June 2011 respectively.

For the United States of America

За Европейския съюз

Por la Unión Europea

Za Evropskou unii

For Den Europæiske Union

Für die Europäische Union

Euroopa Liidu nimel

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση

For the European Union

Pour l'Union européenne

Per l'Unione europea

Eiropas Savienības vārdā –

Europos Sąjungos vardu

Az Európai Unió részéről

Għall-Unjoni Ewropea

Voor de Europese Unie

W imieniu Unii Europejskiej

Pela União Europeia

Pentru Uniunea Europeană

Za Európsku úniu

Za Evropsko unijo

Euroopan unionin puolesta

För Europeiska unionen

Fyrir Ísland

For Kongeriket Norge

HE 106/2019 vp

Voor het Koninkrijk België	Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique	Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien	Für das Königreich Belgien
Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.	Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.	Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.
Diese Unterschrift bindet zugleich die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.	Diese Unterschrift bindet zugleich die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.
За Република България	За Република България
Za Českou republiku	Za Českou republiku
For Kongeriget Danmark	For Kongeriget Danmark
Für die Bundesrepublik Deutschland	Für die Bundesrepublik Deutschland
Eesti Vabariigi nimel	Eesti Vabariigi nimel
Thar cheann Na hÉireann	Thar cheann Na hÉireann
For Ireland	For Ireland
Για την Ελληνική Δημοκρατία	Για την Ελληνική Δημοκρατία
Por el Reino de España	Por el Reino de España
Pour la République française	Pour la République française
Per la Repubblica italiana	Per la Repubblica italiana
Για την Κυπριακή Δημοκρατία	Για την Κυπριακή Δημοκρατία
Latvijas Republikas vārdā –	Latvijas Republikas vārdā –
Lietuvos Respublikos vardu	Lietuvos Respublikos vardu
Pour le Grand-Duché de Luxembourg	Pour le Grand-Duché de Luxembourg
A Magyar Köztársaság részéről	A Magyar Köztársaság részéről
Għal Malta	Għal Malta
Voor het Koninkrijk der Nederlanden	Voor het Koninkrijk der Nederlanden
Für die Republik Österreich	Für die Republik Österreich
W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej	W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
Pela República Portuguesa	Pela República Portuguesa

HE 106/2019 vp

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

YHTEINEN JULISTUS

Amerikan yhdysvaltojen sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin ja Norjan kuningaskunnan edustajat vahvistivat, että Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välinen lentoliikennesopimus, jäljempänä 'sopimus', on tarkoitus tehdä todistusvoimaiseksi muilla kielillä siten kuin määrätään joko kirjeenvaihdossa ennen sopimuksen allekirjoittamista tai sekakomitean päätöksessä sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

Tämä yhteinen julistus on sopimuksen erottamaton osa.

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

JOINT DECLARATION

Representatives of the United States of America, the European Union and its Member States, Iceland, and the Kingdom of Norway confirmed that the text of the Air Transport Agreement between the United States of America, of the first part, the European Union and its Member States, of the second part, Iceland, of the third part, and the Kingdom of Norway, of the fourth part ("the Agreement"), is to be authenticated in other languages, as provided either, before signature of the Agreement, by Exchanges of Letters or, after signature of the Agreement, by decision of the Joint Committee.

This Joint Declaration is an integral part of the Agreement.

For the United States of America

For the European Union and its Member States

For Iceland

For the Kingdom of Norway

LISÄSOPIMUS

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välinen lisäsopimus

Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamisesta

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARIN TASAVALTA,

MALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

HE 106/2019 vp

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen osapuolia ja Euroopan unionin jäsenvaltioita, jäljempänä "jäsenvaltiot",

sekä

EUROOPAN UNIONI,

ISLANTI

ja

NORJAN KUNINGASKUNTA, jäljempänä "Norja",

jotka

OTTAVAT HUOMIOON, että Euroopan komissio on neuvotellut Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden puolesta Amerikan yhdysvaltojen kanssa lentoliikennesopimuksen noudattaen neuvoston päätöstä komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut,

OTTAVAT HUOMIOON, että Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välinen lentoliikennesopimus, jäljempänä "lentoliikennesopimus", parafoitiin 2 päivänä maaliskuuta 2007 ja allekirjoitettiin Brysselissä 25 päivänä huhtikuuta 2007 ja Washington D.C:ssä 30 päivänä huhtikuuta 2007, ja että sitä on sovellettu väliaikaisesti 30 päivästä maaliskuuta 2008,

OTTAVAT HUOMIOON, että lentoliikennesopimusta muutettiin Amerikan yhdysvaltojen sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen lentoliikennesopimuksen muuttamisesta tehdyllä pöytäkirjalla, jäljempänä "pöytäkirja", joka parafoitiin 25 päivänä maaliskuuta 2010 ja allekirjoitettiin Luxemburgissa 24 päivänä kesäkuuta 2010,

OTTAVAT HUOMIOON, että Islanti ja Norja, jotka ovat Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen perusteella täysivaltaisia jäseniä Euroopan ilmailumarkkinoilla, ovat liittyneet lentoliikennesopimukseen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, samana päivänä tehdyllä Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisellä sopimuksella, jäljempänä "sopimus", johon on sisällytetty lentoliikennesopimus sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla,

TOTEAVAT, että on tarpeen säätää menettelyistä, joiden mukaisesti voidaan tarvittaessa päättää miten lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 21 artiklan 5 kohdan mukaiset toimenpiteet toteutetaan,

TOTEAVAT, että on lisäksi tarpeen säätää menettelyistä, joiden mukaisesti Norja ja Islanti osallistuvat lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 18 artiklan nojalla perustettuun sekakomiteaan ja lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 19 artiklan määräysten mukaiseen välimiesmenettelyyn. Näillä menettelyillä olisi varmistettava tarvittava yhteistyö, tiedonkulku ja kuulemiset ennen sekakomitean kokouksia sekä lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, tiettyjen määräysten täytäntöönpano, mukaan lukien lentoturvallisuutta, ilmailun turvaamista, liikenneoikeuksien myöntämistä ja peruuttamista sekä valtion tukia koskevat määräykset,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

HE 106/2019 vp

1 artikla

Ilmoitukset

Jos Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot päättävät irtisanoa sopimuksen sen 3 artiklan mukaisesti tai päättävät keskeyttää sen väliaikaisen soveltamisen taikka peruuttaa tätä koskevat ilmoitukset, komissio ilmoittaa siitä viipymättä Islannille ja Norjalle ennen Amerikan yhdysvalloille diplomaattiteitse annettavaa ilmoitusta. Vastaavasti Islanti ja/tai Norja ilmoittavat viipymättä komissiolle tällaisista päätöksistä.

2 artikla

Liikennöintioikeuksien peruuttaminen

Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 21 artiklan 5 kohdan mukaisen päätöksen siittä, että toisen osapuolen lentoyhtiöiden ei sallita liikennöidä lisävuoroja tai tulla uusille markkinoille lentoliikennesopimuksen nojalla, ja tällaisesta päätöksestä ilmoittamisesta Amerikan yhdysvalloille tai tällaisen päätöksen peruuttamiseen suostumisesta tekevät neuvosto, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden puolesta yksimielisesti perussopimuksen asiaan liittyvien määräysten mukaisesti, sekä Islanti ja Norja. Neuvoston puheenjohtaja ilmoittaa tämän jälkeen Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin puolesta Amerikan yhdysvalloille tällaisesta päätöksestä.

3 artikla

Sekakomitea

1. Euroopan unionia, sen jäsenvaltioita, Islantia ja Norjaa edustavat lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 18 artiklalla perustetussa sekakomiteassa komission, jäsenvaltioiden, Islannin ja Norjan edustajat.

2. Komissio esittää Euroopan unionin, sen jäsenvaltioiden, Norjan ja Islannin kannan sekakomiteassa lukuun ottamatta EU:ssa jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia aloja, joita koskevan kannan esittävät tapauksen mukaan neuvoston puheenjohtajavaltio tai komissio, Islanti ja Norja.

3. Komissio hyväksyy yhdessä Islannin ja Norjan kanssa sekakomitean kokouksissa esitettävän Islannin ja Norjan kannan lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 14 tai 20 artiklan soveltamisalaan kuuluviin asioihin sekä asioihin, jotka eivät edellytä sellaisen päätöksen tekemistä, jolla on oikeusvaikutuksia.

4. Muissa sekakomitean päätöksissä, jotka koskevat Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen sisällytettyjen asetusten ja direktiivien soveltamisalaan kuuluvia asioita, Islanti ja Norja hyväksyvät komission ehdotuksesta Islannin ja Norjan kannan.

5. Muissa sekakomitean päätöksissä, jotka koskevat Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen sisällytettyjen asetusten ja direktiivien soveltamisalaan kuulumattomia asioita, Islanti ja Norja hyväksyvät yhdessä komission kanssa Islannin ja Norjan kannan.

6. Komissio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Islanti ja Norja osallistuvat täysimääräisesti jäsenvaltioiden kanssa pidettäviin koordinointi-, kuulemis- tai päätöksentekokokouksiin ja että ne saavat kaikki sekakomitean kokousten valmistelussa tarvittavat tiedot.

4 artikla

Väl miesmenettely

HE 106/2019 vp

1. Komissio edustaa Euroopan unionia, jäsenvaltioita, Islantia ja Norjaa lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 19 artiklan määräysten mukaisessa välimiesmenettelyssä.
2. Komissio toteuttaa tarvittaessa toimenpiteet sen varmistamiseksi, että Islanti ja Norja osallistuvat välimiesmenettelyjen valmisteluun ja koordinointiin.
3. Jos neuvosto päättää peruuttaa etuusia lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 19 artiklan 7 kohdan mukaisesti, päätöksestä ilmoitetaan Islannille ja Norjalle. Vastaavasti Islanti ja/tai Norja ilmoittavat komissiolle tällaisista päätöksistä.
4. Komissio, jota avustavat neuvoston nimeämä jäsenvaltioiden edustajien erityiskomitea sekä Islanti ja Norja, päättää kaikista muista tarvittavista lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 19 artiklan nojalla toteutettavista tarvittavista toimista asioissa, jotka EU:ssa kuuluvat unionin toimivaltaan.

5 artikla

Tietojen vaihto

1. Islanti ja Norja ilmoittavat viipymättä komissiolle lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 4 tai 5 artiklan nojalla tekemistään päätöksistä olla myöntämättä lupia jollekin Amerikan yhdysvaltojen lentoyhtiölle, peruuttaa luvat kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaa niiden käyttöä. Vastaavasti komissio ilmoittaa viipymättä Islannille ja Norjalle tällaisista jäsenvaltioissa tehdyistä päätöksistä.
2. Islanti ja Norja ilmoittavat viipymättä komissiolle kaikista pyynnöistä tai ilmoituksista, joita ne ovat tehneet tai jotka ne ovat vastaanottaneet lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 8 artiklan nojalla. Vastaavasti komissio ilmoittaa viipymättä Islannille ja Norjalle tällaisista jäsenvaltioissa tehdyistä tai vastaanotetuista päätöksistä.
3. Islanti ja Norja ilmoittavat viipymättä komissiolle kaikista pyynnöistä tai ilmoituksista, joita ne ovat tehneet tai jotka ne ovat vastaanottaneet lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 9 artiklan nojalla. Vastaavasti komissio ilmoittaa viipymättä Islannille ja Norjalle tällaisista jäsenvaltioissa tehdyistä tai vastaanotetuista päätöksistä.

6 artikla

Valtion avustukset ja tuki

1. Jos Islanti tai Norja katsoo, että tuella tai avustuksella, jota valtion yksikkö harkitsee annettavaksi tai antaa Amerikan yhdysvaltojen alueella, on lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja kielteisiä vaikutuksia kilpailuun, se ilmoittaa asiasta komissiolle. Jos jokin jäsenvaltio on tuonut vastaavan asian komission tietoon, komissio antaa sen vastaavasti tiedoksi Islannille ja Norjalle.
2. Komissio, Islanti ja Norja voivat ottaa yhteyttä kyseiseen valtion yksikköön tai pyytää lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 18 artiklan nojalla perustetun sekakomitean koolle kutsumista.
3. Komissio, Islanti ja Norja ilmoittavat toisillensa viipymättä, jos Amerikan yhdysvallat ottaa niihin yhteyttä lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 14 artiklan 3 kohdan nojalla.

7 artikla

Irtisanominen tai väliaikaisen soveltamisen lopettaminen

HE 106/2019 vp

1. Osapuoli voi milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse muille osapuolille päätöksestään irtisanoa tämä lisäsopimus tai lopettaa sen väliaikainen soveltaminen. Tämä lisäsopimus irtisanotaan tai sen väliaikainen soveltaminen lakkaa keskiyöllä (GMT) kuuden kuukauden kuluttua sopimuksen irtisanomista tai väliaikaisen soveltamisen lakkauttamista koskevan kirjallisen ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta osapuolten sopimuksella ennen mainitun määräajan päättymistä.

2. Sen estämättä, mitä tässä artiklassa muutoin määrätään, jos sopimus irtisanotaan tai sen väliaikainen soveltaminen lopetetaan, tämä lisäsopimus irtisanotaan tai sen väliaikainen soveltaminen lakkaa samanaikaisesti.

8 artikla

Väliaikainen soveltaminen

Sopimuspuolet sopivat soveltavansa tätä lisäsopimusta väliaikaisesti, siinä määrin kuin se on mahdollista sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, joko lisäsopimuksen allekirjoituspäivästä tai sopimuksen 5 artiklassa tarkennetusta päivästä sen mukaan, kumpi näistä on myöhäisempi, kunnes sopimus tulee voimaan 9 artiklan nojalla.

9 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan joko a) kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona osapuolten välisen noottienvaihdon, jolla on vahvistettu, että kaikki tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt on saatettu päätökseen, viimeisin nootti on päivätty, tai b) sopimuksen voimaantulopäivänä, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet ovat asianmukaisesti siihen valtuutettuina allekirjoittaneet tämän lisäsopimuksen.

Tämä lisäsopimus on tehty Luxemburgissa ja Oslossa 16 ja 21 päivänä kesäkuuta 2011 kolmena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, islannin, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, norjan, portugalil, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

За Европейския съюз

Por la Unión Europea

Za Evropskou unii

For Den Europæiske Union

Für die Europäische Union

Euroopa Liidu nimel

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση

For the European Union

Pour l'Union européenne

Per l'Unione europea

Eiropas Savienības vārdā –

HE 106/2019 vp

Europos Sąjungos vardu

Az Európai Unió részéről

Għall-Unjoni Ewropea

Voor de Europese Unie

W imieniu Unii Europejskiej

Pela União Europeia

Pentru Uniunea Europeană

Za Európsku úniu

Za Evropsko unijo

Euroopan unionin puolesta

För Europeiska unionen

Fyrir Ísland

For Kongeriket Norge

Voor het Koninkrijk België

Pour le Royaume de Belgique

Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

HE 106/2019 vp

Pour la République française

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

A Magyar Köztársaság részéről

Għal Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

LIITE

Islantia ja Norjaa koskevat erityismääräykset

Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin on muutettuna pöytäkirjalla, määräyksiä, joita muutetaan seuraavasti, sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen osapuoliin. Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, määräyksiä sovelletaan Islantiin ja Norjaan siten kuin ne olisivat Euroopan unionin jäsenvaltioita, joten Islannilla ja Norjalla on samat oikeudet ja velvoitteet kuin jäsenvaltioilla kyseisen sopimuksen nojalla, jollei seuraavasta muuta johdu:

1. Muutetaan lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 1 artiklan 9 kohta seuraavasti:

” ’alueella’ Yhdysvaltojen osalta maa-alueita (mannerta ja saaria), sisävesiä ja sen suvereeniteettiin ja lainkäyttövaltaan kuuluvia alueita sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden osalta maa-alueita (mannerta ja saaria), sisävesiä ja aluemeita, joihin sovelletaan Euroopan talousalueesta tehtyä sopimusta, lukuun ottamatta Liechtensteinin ruhtinaskunnan suvereeniteettiin ja lainkäyttövaltaan kuuluvia maa-alueita ja sisävesiä, mainitussa sopimuksessa tai sen korvaavassa oikeudellisessa välineessä säädettyjen edellytysten mukaisesti. Tämän sopimuksen soveltamisella Gibraltarin lentoasemaan ei katsota olevan vaikutusta Espanjan kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudelliseen asemaan sen alueen suvereeniteettiä koskevassa riidassa, jolla kyseinen lentoasema sijaitsee, eikä Gibraltarin lentoaseman jättämiseen edelleen jäsenvaltioiden välillä 18 päivänä syyskuuta 2006 voimassa olleiden unionin ilmailualan toimenpiteiden ulkopuolelle Cordobassa 18 päivänä syyskuuta 2006 annetun Gibraltarin lentoasemaa koskevan ministerioiden julkilausuman mukaisesti; ja”

2. Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 23–26 artiklaa ei sovelleta Islantiin ja Norjaan.

3. Pöytäkirjan 9 ja 10 artiklaa ei sovelleta Islantiin ja Norjaan.

ANNEX

Specific provisions with respect to Iceland and Norway

The provisions of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, modified as follows, shall apply to all Parties to this Agreement. The provisions of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall apply to Iceland and Norway as though they were Member States of the European Union, so that Iceland and Norway shall have all of the rights and obligations of Member States under that agreement, subject to the following:

1. Paragraph 9 of Article 1 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall read as follows:

“ ‘Territory’ means, for the United States, the land areas (mainland and islands), internal waters and territorial sea under its sovereignty or jurisdiction, and, for the European Union and its Member States, the land areas (mainland and islands), internal waters and territorial sea in which the Agreement on the European Economic Area is applied and under the conditions laid down in that agreement and any successor instrument, with the exception of the land areas and internal waters under the sovereignty or jurisdiction of the Principality of Liechtenstein; application of this Agreement to Gibraltar airport is understood to be without prejudice to the respective legal positions of the Kingdom of Spain and the United Kingdom with regard to the dispute over sovereignty over the territory in which the airport is situated, and to the continuing suspension of Gibraltar Airport from European Union aviation measures existing as at 18 September 2006 as between Member States, in accordance with the Ministerial statement on Gibraltar Airport agreed in Córdoba on 18 September 2006; and”.

2. Articles 23 to 26 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall not apply to Iceland and Norway.

3. Articles 9 and 10 of the Protocol shall not apply to Iceland and Norway.

HE 106/2019 vp

4. Lisätään lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, liitteessä I olevaan 1 jaksoon kohdat seuraavasti:

”w. Islanti: Lentoliikennesopimus, allekirjoitettu Washingtonissa 14 päivänä kesäkuuta 1995; muutettu 1 päivänä maaliskuuta 2002 noottienvaihdolla; muutettu 14 päivänä maaliskuuta 2006 ja 9 päivänä maaliskuuta 2007 noottienvaihdolla.

x. Norjan kuningaskunta: Lentoliikennesopimus, saatettu voimaan noottienvaihdolla Washingtonissa 6 päivänä lokakuuta 1945; muutettu 6 päivänä elokuuta 1954 noottienvaihdolla; muutettu 16 päivänä kesäkuuta 1995 noottienvaihdolla.”

5. Muutetaan lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, liitteessä 1 oleva 2 jakso seuraavasti:

”Sen estämättä, mitä tämän liitteen 1 jaksossa määrätään, sellaisten alueiden osalta, jotka eivät kuulu tämän sopimuksen 1 artiklassa olevan alueen määritelmän soveltamisalaan, jatketaan mainitun jaksos e kohdassa (Tanska–Yhdysvallat), g kohdassa (Ranska–Yhdysvallat), v kohdassa (Yhdistynyt kuningaskunta–Yhdysvallat) ja x kohdassa (Norja–Yhdysvallat) mainittujen sopimusten soveltamista kyseisten sopimusten määräysten mukaisesti.”

6. Muutetaan lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, liitteessä 1 oleva 3 jakso seuraavasti:

”Sen estämättä, mitä tämän sopimuksen 3 artiklassa määrätään, Yhdysvaltojen lentoyhtiöillä ei ole oikeutta tarjota pelkkiä rahtikuljetuksia, jos ne eivät ole osa Yhdysvaltojen ja jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välistä liikennettä, lukuun ottamatta Tšekin tasavaltaan, Ranskan tasavaltaan, Saksan liittotasavaltaan, Luxemburgin suurherttuakuntaan, Maltaan, Puolan tasavaltaan, Portugalin tasavaltaan, Slovakian tasavaltaan, Islantiin ja Norjan kuningaskuntaan saapuvaa tai sieltä lähtevää liikennettä.”

7. Lisätään lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, liitteessä 2 olevan 3 artiklan loppuun virke seuraavasti:

”Islannin ja Norjan osalta järjestelmään sisältyvät muun muassa, ei kuitenkaan ainoastaan,

4. The following shall be added to Section 1 of Annex 1 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol:

’w. Iceland: Air Transport Agreement, signed at Washington June 14, 1995; amended March 1, 2002 by exchange of notes; amended August 14, 2006 and March 9, 2007 by exchange of notes.

x. The Kingdom of Norway: Agreement relating to Air Transport Services effected by exchange of notes at Washington, October 6, 1945; amended August 6, 1954 by exchange of notes; amended June 16, 1995 by exchange of notes.’.

5. The text of Section 2 of Annex 1 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall read as follows:

’Notwithstanding Section 1 of this Annex, for areas that are not encompassed within the definition of ‘territory’ in Article 1 of this Agreement, the agreements in paragraphs (e) (Denmark-United States), (g) (France-United States), (v) (United Kingdom-United States), and (x) (Norway-United States) of that section shall continue to apply, according to their terms.’.

6. The text of Section 3 of Annex 1 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall read as follows:

’Notwithstanding Article 3 of this Agreement, U.S. airlines shall not have the right to provide all-cargo services, that are not part of a service that serves the United States, to or from points in the Member States, except to or from points in the Czech Republic, the French Republic, the Federal Republic of Germany, the Grand Duchy of Luxembourg, Malta, the Republic of Poland, the Portuguese Republic, the Slovak Republic, Iceland, and the Kingdom of Norway.’.

7. The following sentence shall be added at the end of Article 3 of Annex 2 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol:

’For Iceland and Norway, this includes, but is not limited to, Articles 53, 54, and 55 of the

HE 106/2019 vp

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53, 54 ja 55 artikla ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101, 102 ja 105 artiklan täytäntöönpanoa koskevat Euroopan unionin asetukset, siltä osin kuin ne on sisällytetty Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen, sekä niiden mahdolliset muutokset.”

8. Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 21 artiklan 4 kohtaa sovelletaan Islantiin ja Norjaan siltä osin kuin asiaan liittyvät Euroopan unionin säädökset ja määräykset on sisällytetty Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen, mahdollisine mukautuksineen. Lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 21 artiklan 4 kohdan a ja b alakohdassa määrätyt oikeudet koskevat Islantia ja Norjaa ainoastaan, jos melupohjaisen toimintarajoitusten asettamisen osalta Islantiin tai Norjaan sovelletaan Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen sisällytetyjen asiaan liittyvien Euroopan unionin lakien ja asetusten nojalla valvontaa, joka vastaa lentoliikennesopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjalla, 21 artiklan 4 kohdassa määrättyä valvontaa.

Agreement on the European Economic Area and the European Union Regulations implementing Articles 101, 102 and 105 of the Treaty on the Functioning of the European Union as incorporated into the Agreement on the European Economic Area, as well as any amendments thereto.’.

8. Paragraph 4 of Article 21 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall apply to Iceland and Norway to the extent that the relevant laws and regulations of the European Union are incorporated into the Agreement on the European Economic Area, in accordance with any adaptations thereby stipulated. The rights provided for in subparagraphs 4(a) and 4(b) of Article 21 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol, shall only be available to Iceland or Norway if, with respect to the imposition of noise-based operating restrictions, Iceland or Norway, respectively, is subject, under the relevant laws and regulations of the European Union as incorporated into the Agreement on the European Economic Area, to oversight that is comparable to that provided for in paragraph 4 of Article 21 of the Air Transport Agreement, as amended by the Protocol.